

ВЈЕЖБА 12. १। तृणैर्विधीयते रज्जुर्यया नागोऽपि वध्यते ॥ २। स्वदेशे पूज्यते राजा विद्वान्सर्वत्र पूज्यते ॥ ३। यो यद्वस्तु विजानाति तं तत्र विनियोजयेत् ॥ ४। भैषज्यमेतद्दुःखस्य यदेतन्नानुचिन्तयेत् ॥ ५। लालयेत्पञ्च वर्षाणि दश वर्षाणि ताडयेत् । प्राप्ते तु षोडशे वर्षे पुत्रम् मित्रवदाचरेत् ॥

Градиво: промјена пасива (SP, §239–249); промјена индикатива и имперфекта активног и медијалног и опгатива и императива презњнта активног и медијалног глагола X класе (SP, §140–143); образовање и промјена каузатива (SP, §254–257), дезидератива (SP, §258–262), интензива (SP, §263–265) и деноминатива (SP, §266).

Транскрипција (samhita): 1. *tṛṇairvidhīyate rajjuryayā nāgo 'pi vadhyate*. 2. *svadeśe pūjyate rājā vidvānsarvatra pūjyate*. 3. *yo yadvastu vijānāti taṁ tatra viniyojayet*. 4. *bhaiṣajyametaḍḍukhasya yadetannānucintayet*. 5. *lālayetpañca varṣāṇi daśa varṣāṇi tāḍayet / prāpte tu ṣoḍaśe varṣe putram mitravadācaret*.

Транскрипција (pada): 1. *tṛṇaiḥ vidhīyate rajjuryayā nāgaḥ api vadhyate*. 2. *svadeśe pūjyate rājā vidvān sarvatra pūjyate*. 3. *yaḥ yat vastu vijānāti taṁ tatra viniyojayet*. 4. *bhaiṣajyam etaḍḍukhasya yat etaḍḍa na anucintayet*. 5. *lālayet pañca varṣāṇi daśa varṣāṇi tāḍayet / prāpte tu ṣoḍaśe varṣe putram mitravat ācaret*.

Грамматичка анализа: 1. *tṛṇaiḥ* – int npl, *tṛṇa* трава; *vidhīyate* – 3sg ind praes pass, *vi-dhā* 3 правити; *rajjuḥ* – nom fsg, *raju* канап; *yayā* – int fsg, *ya* који; *nāgaḥ* – nom msg, *nāga* слон; *api* – conj, *api* такође; *vadhyate* – 3sg ind praes pass, *vadh* 1 убити. 2. *svadeśe* – loc msg, *svadeśa* своја земља; *pūjyate* – 3sg ind praes pass, *pūj* 10 поштовати; *rājā* – nom msg, *rājan* краљ; *vidvān* – nom msg, *vidvās* мудрац; *sarvatra* – adv, *sarvatra* свугдје; *pūjyate* – 3sg ind praes pass, *pūj* 10 поштовати. 3. *yaḥ* – nom msg, *ya* који; *yat* – acc nsg, *ya* који; *vastu* – acc nsg, *vastu* предмет, ствар; *vijānāti* – 3sg ind praes act, *jñā* 9 разумјети, познавати; *taṁ* – acc msg, *ta* овај; *tatra* – adv, *tatra* тамо, у томе; *viniyojayet* – 3sg opt praes act, *vini-yuj* 10 (caus) примијенити. 4. *bhaiṣajyam* – nom nsg, *bhaiṣajya* лијек (за, + gen); *etaḍḍa* – nom nsg, *eta* овај; *duḥkhasya* – gen nsg, *duḥkha* бол; *yad* – nom nsg, *yad* ко, који; *etaḍḍa* – acc nsg, *eta* овај; *na* – pcl, *na* не; *anucintayet* – 3sg opt praes act, *anu-cint* 10 мислити на. 5. *lālayet* – 3sg opt praes act, *lal* 10 (caus) миловати; *pañca* – num card, *pañca* пет; *varṣāṇi* – acc npl, *varṣa* година; *daśa* – num card, *daśa* десет; *varṣāṇi* – acc npl, *varṣa* година; *tāḍayet* – 3sg opt praes act, *tād* 10 бити, тући; *prāpte* – loc nsg, *prāpta* навршен; *tu* – pcl, *tu* али; *ṣoḍaśe* – loc nsg, *ṣoḍaśa* шеснаести; *varṣe* – loc nsg, *varṣa* година; *putram* – acc msg, *putra* син; *mitravat* – acc nsg (= adv), *mitravat* попут пријатеља; *ācaret* – 3sg opt praes act, *ā-car* 1 обрадити, опходити се.

Кључ: 1. Од траве прави се канап помоћу којег се и слон да убити. 2. Краљ је на цијени у својој земљи, мудрац је на цијени свугдје. 3. Ко какву ствар позна, нека се на ту (ствар) и даде. 4. Ово је лијек за бол, што на њу не подсећа. 5. Пет година нека милује, десет година нека бије, али када наврши шеснаест година нека се опходи са сином као са пријатељем.¹

ВЈЕЖБА 13. १। कील आहन्यमानः प्रतिकीलं निर्हन्ति ॥ २। सन्ति पुत्राः सुबहवो दरिद्राणामनिच्छताम् नास्ति पुत्रः समृद्धानाम् ॥ ३। वार्यमाणस्य वाञ्छा विषयेष्वभिवर्धते ॥ ४। लोके कोऽप्युत्थिः पतति कोऽपि पतितोऽप्युत्तिष्ठते ॥ ५। मनसा चिन्तितं कार्यं वचसा न प्रकाशयेत् ॥ ६। न सुप्तस्य सिंहस्य प्रविशन्ति मुखे मृगाः ॥ ७। यन्न बालैः परिवृतं श्मशानमिव तदूहम् ॥ ८। अप्रतिषिद्धमनुमतम् ॥ ९। काकाः किमपराध्यन्ति हंसैर्जग्धेषु शालिषु ॥ १०। धर्मो हतो हन्ति धर्मो रक्षति रक्षितः ॥ ११। जानन्नपि यः पापं न नियच्छतीशः सन्स तेनैव कर्मणा संप्रयुज्यते ॥ १२। नष्टं समुद्रे पतितं नष्टं वाक्यमशृण्वति ॥

Градиво: образовање партиципа презента, футура и перфекта (SP, §267–277).

Транскрипција (samhita): 1. *ktla āhanyamānaḥ pratikīlaṁ nirhanti*. 2. *santi putraḥ subahavo daridraṇāmanicchatam nāsti putraḥ samṛddhānām*. 3. *vāryamaṇasya vāñcchā viṣayeṣvabhivardhate*. 4. *loke ko 'pyutthiḥ patati ko 'pi patito 'pyuttiṣṭhate*. 5. *manasā cintitaṁ kāryaṁ vacasā na prakāśayet*. 6. *na suptasya śiṁhasya praviśanti mukhe mṛgāḥ*. 7. *yanna*

¹ Речено о оцу.

bālaih parivṛtaṃ śmaśānamiva tadgṛham. 8. apratiśiddhamanumatam. 9. kākāḥ kimaparādhyanti hamsairjagdhēṣu śāliṣu. 10. dharmo hato hanti dharmo rakṣati rikṣitaḥ. 11. jānannapi yaḥ pāpam na niyacchatīśaḥ sansa tenaiva karmaṇā samprayuḥyate. 12. naṣtam samudre patitaṃ naṣtam vākyamaśṛṇvati.

Транскрипција (pada): 1. *kīlah āhanyamānah pratikīlam nirhanti.* 2. *santi putrah subahavaḥ daridrānām anicchatām na asti putrah samṛddhānām.* 3. *vāryamānasya vāñcchā viṣayeṣu abhivardhate.* 4. *loke kaḥ api utthitaḥ patati kaḥ api patito api uttiṣṭhate.* 5. *manasā cintitam kāryam vacasā na prakāśayet.* 6. *na suptasya śiṃhasya praviśanti sukhe mrgāḥ.* 7. *yat na bālaih parivṛtaṃ śmaśānam iva tat gṛham.* 8. *apratīśiddham anumataṃ.* 9. *kākāḥ kim aparādhyanti hamsaiḥ jagdhēṣu śāliṣu.* 10. *dharmāḥ hataḥ hanti dharmāḥ rakṣati rikṣitaḥ.* 11. *jānan api yaḥ pāpam na niyacchati īśaḥ san sa tena iva karmaṇā samprayuḥyate.* 12. *naṣtam samudre patitaṃ naṣtam vākyam aśṛṇvati.*

Граматичка анализа: 1. *kīlah* – ном msg, *kīla* клин; *āhanyamānah* – ном msg pt praes pass, *ā-han* 2 погодити; *pratikīlam* – acc msg, *pratikīla* противклин; *nirhanti* – 3sg ind praes act, *nis-han* 2 избити. 2. *santi* – 3pl ind praes act, *as* 2 бити; *putrah* – ном mpl, *putra* син; *subahavaḥ* – ном mpl, *subahu* врло много; *daridrānām* – gen mpl, *daridra* сиромашан; *anicchatām* – gen mpl, *anicchat* који не жели; *na* – pcl, *na* не; *asti* – 3sg ind praes act, *as* 2 бити; *putrah* – ном msg, *putra* син; *samṛddhānām* – gen mpl, *samṛddha* богат. 3. *vāryamānasya* – gen msg, *vāryamāna* који се суздржава; *vāñcchā* – ном fsg, *vāñcchā* жеља; *viṣayeṣu* – loc mpl, *viṣaya* ужитак; *abhivardhate* – 3sg ind praes med, *abhi-vṛdh* 1 расти. 4. *loke* – loc msg, *loka* свијет, pl људи; *kaḥ* – ном msg, *ka* ко; *api* – conj, *api* такође; *utthitaḥ* – ном msg pt pf pass, *ud-sthā* 1 устати, дићи се; *patati* – 3sg ind praes act, *pat* 1 пасти; *kaḥ* – ном msg, *ka* ко; *api* – conj, *api* такође; *patitaḥ* – ном msg pt pf pass, *pat* 1 пасти; *api* – conj, *api* такође; *uttiṣṭhate* – 3sg ind praes med, *ud-sthā* 1 устати, дићи се. 5. *manasā* – int nsf, *manas* дух, памет, срце; *cintitam* – acc nsf pt pf pass, *cint* 10 смислити; *kārya* – acc nsf, *kārya* ствар, прилика, посао, нужност; *vacasā* – int nsf, *vacas* ријеч; *na* – pcl, *na* не; *prakāśayet* – 3sg opt praes act, *pra-kāś* 1 (caus) читовати се. 6. *na* – pcl, *na* не; *suptasya* – gen msg pt pf pass, *svap* 2 спавати; *śiṃhasya* – gen msg, *śiṃha* лав; *praviśanti* – 3sg ind praes act, *praviś* 6 ући; *mukhe* – loc nsf, *mukha* уста; *mrgāḥ* – ном mpl, *mrg* газела. 7. *yat* – ном nsf, *ya* који; *na* – pcl, *na* не; *bālaih* – int mpl, *bāla* дијете; *parivṛtaṃ* – acc msg pt pf pass, *pari-vṛ* 5 испунити; *śmaśānam* – acc nsf, *śmaśāna* спаљивалиште мртвих; *iva* – adv, *iva* попут, као; *tat* – ном nsf, *ta* тај; *gṛham* – ном nsf, *gṛha* кућа. 8. *apratīśiddham* – ном nsf, *apratīśiddha* незабрањен; *anumatam* – ном nsf pt pf pass, *anu-man* 4 дозволити. 9. *kākāḥ* – ном mpl, *kāka* врана; *kim* – adv, *kim* што, због чега; *aparādhyanti* – 3pl ind praes act, *apa-rādhy* 4 бити крив; *hamsaiḥ* – int mpl, *hamsa* гуска; *jagdhēṣu* – loc mpl, *jagdha* поједен; *śāliṣu* – loc mpl, *śāli* пиринач. 10. *dharmāḥ* – ном msg, *dharma* закон, правда; *hataḥ* – ном msg pt pf pass, *han* 2 убијати; *hanti* – 3sg ind praes act, *han* 2 убијати; *dharmāḥ* – ном msg, *dharma* закон, правда; *rakṣati* – 3sg ind praes act, *rakṣ* 1 штитити; *rikṣitaḥ* – ном msg pt pf pass, *rakṣ* 1 штитити. 11. *jānan* – ном msg pt praes act, *jñā* 9 знати; *api* – conj, *api* такође; *yaḥ* – ном msg, *ya* који; *pāpam* – acc nsf, *pāpa* зло; *na* – pcl, *na* не; *niyacchati* – 3sg ind praes act, *niyam* 1 суздржати се; *īśaḥ* – ном msg, *īśa* бити у стању; *san* – ном msg pt praes act, *as* 2 бити; *sa* – ном msg, *sa* тај; *tena* – int nsf, *ta* тај; *iva* – adv, *iva* скоро, готово; *karmaṇā* – int nsf, *karman* рад, посао, дјело; *samprayuḥyate* – 3sg ind praes pass, *sampra-yuj* 7 учествовати (у чему, + int). 12. *naṣtam* – ном nsf, *naś* 4 изгубити се; *samudre* – loc msg, *samudra* море; *patitam* – ном nsf, *pat* 1 пасти; *naṣtam* – ном nsf pt pf pass, *naś* 4 изгубити се; *vākyam* – ном nsf, *vākya* ријеч; *aśṛṇvati* – loc msg, *aśṛṇvat* који не слуша.

Кључ: 1. Погођени клин избија противклин. (= Клин се клином избија.) 2. Постоје многи синови сиромашних (људи) који не желе (дјecu); нема сина богатих (људи). 3. Расте жеља за ужитком онога који се (од ужитка) уздржава. 4. На свијету, и (онај) који (је) устао пада; и (онај) који (је) пао устаје. 5. О, да се наум читује путем мисли, не ријечи. 6. Газеле неће у уста заспалог лава. 7. Која кућа није пуна дјече, та је (кућа) попут спаљивалишта мртвих. 8. (Оно што) није забрањено допуштено (је). 9. Кад гуске поједу пиринач, што су криве вране? 10. Уништен закон уништава; заштићен закон штити. 11. Ко се, мада знајући и будућу у стању, од зла не уздржи, тај скоро учествује у овом дјелу. 12. На мору изгубљено (је оно што је) пало, код оног који не слуша изгубљена (је) ријеч.